

การวิเคราะห์บทภาพยนตร์:สุนทรียภาพในการสร้างสรรค์ อุตสาหกรรมภาพยนตร์

Film Script Analysis: The Aesthetic for Film Industry Production

ภัทรนันท์ ไวกะสิน

Pattaranun Waitayasin

บทคัดย่อ

บทภาพยนตร์เปรียบเสมือนแบบแปลนสำหรับการสร้างบ้าน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างสรรค์ภาพยนตร์ การวิเคราะห์บทภาพยนตร์เป็นขั้นตอนแรกหลังจากที่ผู้เขียนบทภาพยนตร์ได้ทำงานเสร็จสิ้น ซึ่งทุกหน้าที่ในการสร้างสรรค์ผลงานภาพยนตร์จำเป็นต้องศึกษา วิเคราะห์ ตีความ บทภาพยนตร์อย่างละเอียดและลึกซึ้ง ความสำคัญของการวิเคราะห์บทภาพยนตร์สำหรับทีมงานแต่ละฝ่ายนั้น มีมิติมุมมอง ในการเน้นย้ำที่แตกต่างกันออกไปตามองค์ประกอบของบทภาพยนตร์ กล่าวคือ นักแสดง ผู้ฝึกสอนการแสดงให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ลักษณะของตัวละครและการสร้างตัวละคร นักออกแบบ หรือ ผู้กำกับศิลป์ ให้ความสำคัญกับเวลา และ สถานที่ ที่กำหนดไว้ในบทภาพยนตร์ ตลอดจนการวิเคราะห์รายละเอียดต่างๆ ที่บทกำหนดมาให้ ผู้กำกับภาพ ให้ความสำคัญกับการตีความหมายจากบทภาพยนตร์ นำไปสู่การสื่อสารผ่านภาพ และเทคนิคต่างๆ ของการถ่ายทำ รวมทั้งการผสมผสานการทำงานระหว่าง ศิลปะและอุตสาหกรรมที่ต้องสอดคล้องกันระหว่างรายละเอียดจากบทภาพยนตร์กับงบประมาณ ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของผู้อำนวยการสร้าง นอกจากนี้ผู้กำกับภาพยนตร์ ต้องวิเคราะห์บทภาพยนตร์ให้ครบทุกมิติ ตีความและต่อยอดจากรายละเอียดที่ผู้เขียนบทภาพยนตร์ได้อย่างละเอียดและลึกซึ้ง รวมทั้งผู้กำกับภาพยนตร์จะต้องสามารถสื่อสารรายละเอียดความต้องการต่างๆกับทีมงานฝ่ายต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านการกำกับการแสดง องค์ความรู้ด้านการวิเคราะห์บทภาพยนตร์สำหรับทุกฝ่ายใน

งานภาพยนตร์จำเป็นต้องนำไปใช้ คือ องค์ประกอบ หรือ โครงสร้างของบทภาพยนตร์ โดยเริ่มมาจากทฤษฎี แนวคิดของ อริสโตเติล ซึ่งเป็นรากฐานมาจากละครตั้งแต่สมัยกรีก ตลอดจนการเกิดพัฒนาแนวทางการวิเคราะห์บทภาพยนตร์ในรูปแบบต่างๆ โดยยึดตามหลักการรูปแบบ หรือ องค์ประกอบของบทภาพยนตร์เป็นสำคัญ ที่สอดคล้องกับองค์ประกอบ 6 ประการของอริสโตเติล เพื่อให้การวิเคราะห์บทภาพยนตร์เกิดสุนทรียภาพมากที่สุด นำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานภาพยนตร์ในระบบอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการผสมผสานแนวทางการสร้างสรรค์ภาพยนตร์ ทั้งในเชิงศิลปะกับเชิงธุรกิจได้อย่างสมดุล

คำสำคัญ : การวิเคราะห์บทภาพยนตร์ / สุนทรียภาพ / อุตสาหกรรมภาพยนตร์ / การแสดงและกำกับการแสดง / การออกแบบองค์ประกอบศิลป์ / การสร้างสรรค์ภาพยนตร์

Abstract

Like a house plan, a film script is regarded as an essential part of film production and the film script analysis is considered the most important step that a film maker has to immediately conduct after completing the film production processes. More than that, the study, interpretation, and analysis of film script should be deliberately and thoroughly conducted by all crew members of the production team to create a high-quality film. The film script analysis for each crew member, however, has different significant

meanings in term of various perspectives and aspects depending on its compositions. In other words, an actor and an acting coach will put an emphasis on the analysis of characters, while an art director will focus more on the analysis of settings including the time and geographic location that are indicated in the film script. The director of photography will make the film script analysis and interpretation in order to create a significant meaning of communication through scenes or images as well as arts and techniques of film shooting. Also, a film producer has to take the main responsibility for combining arts and film industry production together and this integration should be in accordance with the detailed information in the film script and the budget of the film production. A film director, moreover, has to analyze the film script in every aspects and interpret its meanings so that the film script written by the scriptwriter will be further developed comprehensively and purposefully. Additionally, the film director has to effectively and accurately communicate with all production team members in term of the needs of each team, especially with the acting and directing team. The knowledge of film script analysis being essential for every team is the components or plots of the film which is originated from the philosophical theory of Aristotle being rooted from the theater in ancient Greek. Besides Aristotle's theory, the film script analysis is also developed from other critical analysis guidelines and the notion of formalist or the components of film script that are consistent with the six principles stated by Aristotle. All in all, the film script analysis should be done so that the aesthetic for film industry production can be achieved and the arts and business of film production can be successfully and meticulously integrated.

Keyword : Film Script / The Aesthetic / Film Industry / Acting and Directing / Production Design / Film Production

บทนำ

ภาพยนตร์ 1 เรื่องประกอบไปด้วยคุณลักษณะเฉพาะ และมีความสำคัญในหลากหลายมิติ ตั้งแต่การรับชม เพื่อความบันเทิง ผ่อนคลาย ให้ข้อคิด คติสอนใจที่ได้รับ จากการชมภาพยนตร์ สุนทรียศาสตร์ในองค์ประกอบ ต่าง ๆ ของงานภาพยนตร์ ตลอดจนการใช้สื่อภาพยนตร์ เป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงสังคมและโน้มน้าวใจใน สถานการณ์ต่าง ๆ ผลงานภาพยนตร์ที่ดีเริ่มต้นมาจากบท ภาพยนตร์ที่ดี ซึ่งบทภาพยนตร์ถือเป็นหัวใจสำคัญของการ ผลิตภาพยนตร์ ถ้าหากเปรียบเทียบการสร้างภาพยนตร์เหมือน การสร้างบ้าน บทภาพยนตร์ก็เปรียบได้กับแบบแปลนของ บ้านนั่นเอง ความสำคัญของบทภาพยนตร์คือทำให้ทีมงาน ฝ่ายต่าง ๆ มองเห็นภาพรวมของภาพยนตร์ตรงกัน และรู้ว่า ควรจะดำเนินงานไปในทิศทางใด สำหรับการเขียนบท มีหลายแบบและไม่มีสูตรสำเร็จ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์ของผู้เขียนบท กระบวนการ แรก หรือ ขั้นตอนแรกของการสร้างสรรค์ผลงานภาพยนตร์ หลังจากผู้เขียนบทได้เขียนบทภาพยนตร์เสร็จสิ้น คือ การ วิเคราะห์บทภาพยนตร์ หรือ Film Script Analysis ซึ่ง ไม่ได้จำกัดอยู่แค่เพียงผู้กำกับภาพยนตร์เท่านั้น แต่ทุก ๆ ฝ่ายในตำแหน่งของงานภาพยนตร์จำเป็นต้องวิเคราะห์บท ภาพยนตร์เพื่อนำไปสู่กระบวนการทำงานในขั้นตอนต่อ ๆ ไป ตลอดจนการสร้างสุนทรียภาพในผลงานภาพยนตร์ที่ต่ ยอดจากการเขียนบทภาพยนตร์ รวมทั้งการบริหารจัดการ ในด้านต่าง ๆ ของการสร้างสรรค์ผลงานภาพยนตร์ในแง่ มุมของอุตสาหกรรมสื่อ ดังนั้นการวิเคราะห์บทภาพยนตร์ จึงมีความสำคัญในการศึกษา เรียนรู้และสร้างความเข้าใจ อย่างถูกต้องของผู้สร้างสรรคงานภาพยนตร์

ความสำคัญของการวิเคราะห์บทภาพยนตร์

สำหรับการวิเคราะห์บทภาพยนตร์เป็นขั้นตอนที่ทุก ๆ ฝ่ายในตำแหน่งของงานภาพยนตร์จำเป็นต้องดำเนินการไม่ว่าจะเป็น ผู้กำกับภาพยนตร์ ผู้อำนวยการสร้าง นักแสดง ผู้ฝึกสอนการแสดง ผู้ออกแบบการสร้าง ผู้กำกับศิลป์ ผู้กำกับภาพ ผู้ตัดต่อภาพยนตร์ลำดับภาพ หรือตำแหน่งอื่น ๆ ซึ่งสามารถจำแนกได้ออกเป็น 3 ส่วน คือ การแสดงและ กำกับการแสดง การออกแบบงานองค์ประกอบศิลป์ และการผลิต-การถ่ายทำภาพยนตร์ ซึ่งในแต่ละส่วนจะมีมุมมอง และจุดเน้นที่แตกต่างกันออกไป ดังต่อไปนี้

1. การแสดงและการกำกับการแสดง ซึ่งในส่วนนี้ จะเกี่ยวข้องกับ ผู้กำกับภาพยนตร์ นักแสดง ผู้ฝึกสอน

การแสดงเป็นสำคัญ ซึ่งจะเน้นรายละเอียดการวิเคราะห์บทบาทของตัวละครในด้านลักษณะของตัวละคร หรือ Character การสร้างตัวละคร ความสัมพันธ์ของตัวละคร และการกระทำของตัวละคร โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ตัวละครจากบทบาทของตัวละครตามที่ข้อมูลและรายละเอียดที่บทภาพยนตร์กำหนดมา วิเคราะห์และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ต่าง ๆ จากการเล่าเรื่อง หาเหตุ-ผลเพื่อสนับสนุนการกระทำตัวละคร โดยที่ในด้านการกำกับนักแสดง หรือ ผู้กำกับภาพยนตร์ จะสามารถมองภาพรวมของเรื่องได้ นำไปสู่การสื่อสารความต้องการให้นักแสดงสวมบทบาทเป็นไปตามที่บทภาพยนตร์ได้กำหนดไว้ ตลอดจนตามที่ผู้กำกับภาพยนตร์ได้วิเคราะห์ตีความบทบาทของตัวละครเอาไว้ นักแสดงสามารถเข้าใจและเข้าถึงตัวละครได้เป็นอย่างดีผ่านการวิเคราะห์ตัวละครตามบริบทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์ รวมทั้งการทำงานของนักแสดง การแสดงเริ่มจากการอ่าน-วิเคราะห์บทภาพยนตร์ก่อนที่จะพูดคุยกับผู้กำกับภาพยนตร์เพื่อปรับแนวทางการทำงานให้สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ผู้คัดเลือกนักแสดงกับการวิเคราะห์บทภาพยนตร์ก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน หากไม่เข้าใจลักษณะของตัวละครที่บทภาพยนตร์ได้กำหนดไว้แล้วนั้น คงไม่สามารถคัดเลือกนักแสดงได้ตรงตามที่บทภาพยนตร์กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากในส่วนงานนี้ขาดการวิเคราะห์บทภาพยนตร์ที่ลึกซึ้งแล้วนั้น รายละเอียดของการสร้างลักษณะของตัวละครก็จะขาดหายไป ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของภาพยนตร์ เนื่องจากสิ่งที่ผู้ชมจะสัมผัสได้จากภาพยนตร์อันดับแรก ๆ คือ ตัวละคร กล่าวคือ ตัวละครจะต้องสามารถสร้างความเชื่อ ความน่าติดตาม สื่อสารความรู้สึก-ความคิด และลักษณะของตัวละครในมิติต่าง ๆ ได้อย่างสมจริงและลึกซึ้ง (Michael Caine, 1990)

2. การออกแบบองค์ประกอบศิลป์ คือ สิ่งที่เราสามารถเห็นในงานภาพยนตร์ที่ผ่านกระบวนการออกแบบและจัดวางอย่างเหมาะสม ประกอบได้ด้วยการออกแบบฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก การออกแบบเครื่องแต่งกาย การออกแบบการแต่งหน้าและทรงผม ตลอดจนการออกแบบแสงและการจัดไฟ ซึ่งก่อนที่นักออกแบบ หรือ ผู้กำกับศิลป์ ตลอดจนทีมงานออกแบบในฝ่ายต่าง ๆ จะดำเนินงานออกแบบในรายละเอียดต่าง ๆ ได้นั้น ขั้นตอนแรกในการสร้างสรรค์ผลงานภาพยนตร์ คือ การอ่านบทภาพยนตร์ ตลอดจนการวิเคราะห์บทภาพยนตร์อย่างละเอียดและลึกซึ้ง และนำไปสู่การนำเสนอความคิดของผู้กำกับศิลป์ร่วมกับผู้กำกับภาพยนตร์เพื่อกำหนดทิศทางในการทำงานให้เกิด “เอกภาพ” มากที่สุด ซึ่งการวิเคราะห์บทภาพยนตร์ใน

ส่วนของการออกแบบองค์ประกอบศิลป์ เริ่มต้นที่ เวลา (Time) และ สถานที่ (Place) ที่บทภาพยนตร์ได้กำหนดไว้ เนื่องจากทั้ง 2 ประเด็นนี้ จะมีความสำคัญในการค้นหาข้อมูลทางด้านกรออกแบบในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็น ฉาก อุปกรณ์ประกอบฉาก เครื่องแต่งกาย การแต่งหน้าและทรงผม รวมทั้งการวิเคราะห์บทภาพยนตร์ตามรายละเอียดที่บทภาพยนตร์กำหนดมาให้ หรือเรียกว่า Given Circumstances ซึ่งจะสอดแทรกอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของบทภาพยนตร์ ทั้งบทพูดของตัวละคร หรือ Dialogue และ บทบรรยายต่าง ๆ ในบทภาพยนตร์ นอกจากนี้รายละเอียดลำดับต่อไปที่จำเป็นในการวิเคราะห์บทภาพยนตร์ คือ การวิเคราะห์ตัวละคร เนื่องจากภาพยนตร์คือการจำลองบางส่วนของชีวิตจริงของมนุษย์ ความสมจริงของภาพยนตร์จะเกิดขึ้นได้ส่วนหนึ่งมาจากการสร้างบรรยากาศ สภาพแวดล้อมของภาพยนตร์ที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกับลักษณะ-อุปนิสัย-รสนิยมและภูมิหลังของตัวละคร หากในส่วนการออกแบบองค์ประกอบศิลป์ขาดการวิเคราะห์บทภาพยนตร์ที่ลึกซึ้งแล้วนั้น อาจจะนำไปสู่ความไม่สมจริงขององค์ประกอบของภาพยนตร์ ตลอดจนการขาดความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของการจัดองค์ประกอบภาพ (Mise-en-scene) รวมทั้งความสมเหตุ สมผลของตัวละครกับงานองค์ประกอบศิลป์ในด้านต่าง ๆ เช่น ฉาก (สถานที่) การแต่งกาย เป็นต้น (Jane Barnwell, 2003)

3. การผลิต-การถ่ายทำภาพยนตร์ คือการทำงานในส่วนของการสร้างสรรค์เชิงเทคนิคเป็นสำคัญ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกำหนดงบประมาณของผู้ำนวยการสร้าง หรือ Producer ผู้ควบคุมความต่อเนื่อง ผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์ ซึ่งเป็นฝ่ายสนับสนุนการถ่ายทำ นอกจากนี้ฝ่ายที่ทำงานกับภาพและการถ่ายทำ คือ ผู้กำกับภาพ หรือ Director of Photography ผู้ช่วยกล้อง รวมทั้งการทำงานของผู้ช่วยเสียง ตลอดจนเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกันกับเทคนิค เช่น ผู้ตัดต่อภาพยนตร์-ลำดับภาพ ผู้ทำเทคนิคพิเศษด้วยคอมพิวเตอร์ (Special Effect) โดยที่การทำงานในส่วนนี้จะเน้นการลงมือปฏิบัติ-ผลิตและสร้างสรรค์เป็นผลงานภาพยนตร์ ซึ่งการวิเคราะห์บทภาพยนตร์เป็นพื้นฐานเชิงทฤษฎีก่อนนำไปปฏิบัติจริง หากบุคลากรในฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการผลิต-การถ่ายทำภาพยนตร์ เข้าใจองค์ประกอบต่าง ๆ ของบทภาพยนตร์ แล้วนั้น ยิ่งส่งผลให้การสร้างสรรค์ภาพยนตร์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการสื่อสารในการทำงานระหว่างตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ สามารถเกิดประสิทธิผลที่ชัดเจนและตรงตามจุดมุ่งหมายจากบทภาพยนตร์ประกอบกับการตีความของ

ผู้กำกับภาพยนตร์ นอกจากนั้นการวิเคราะห์บทบาทภาพยนตร์มีความสำคัญอย่างยิ่งของผู้กำกับภาพ เนื่องจากผู้กำกับภาพจะต้องสื่อสารและนำเสนอแนวทางการถ่ายทำ การสร้างสรรค์จาก “ตัวหนังสือ” จากบทภาพยนตร์กลายเป็น “ภาพ” อันประกอบไปด้วย มุมกล้อง ขนาดของภาพ การเคลื่อนกล้อง และเทคนิคและอุปกรณ์ของกล้องในรูปแบบต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับเทคนิคการเล่าเรื่อง (Narrative Technique) หรือ การกำหนดมุมมองของการเล่าเรื่องผ่านมุมมองของตัวละคร (Point of View) รวมทั้งการวิเคราะห์บทบาทภาพยนตร์เกี่ยวข้องกับการกำหนดงบประมาณและการบริหารจัดการในการผลิตภาพยนตร์ หากผู้อำนวยการสร้าง เข้าใจถึงความสมเหตุสมผลของการกระทำ (Action) ของตัวละครในเรื่อง หรือ การดำเนินเรื่อง จึงมีส่วนในการประเมินและการกำหนดงบประมาณ รวมทั้งการคัดสรร การบริหารจัดการ การแก้ไขปัญหา ข้อจำกัดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการถ่ายทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในส่วนนี้ถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะกับงานอุตสาหกรรมเข้าไว้ด้วยกัน หากในส่วนงานนี้ขาดการวิเคราะห์บทบาทภาพยนตร์แล้วนั้นจะทำให้การสื่อสารด้าน “ภาพ” ที่ต่อยอดจากบทภาพยนตร์ไม่สามารถนำไปสู่การสร้างสุนทรียภาพในงานภาพยนตร์ได้อย่างลึกซึ้ง มิติใหม่ ๆ ของการสร้างสรรค์ภาพยนตร์ในฐานะอุตสาหกรรม รวมทั้งด้านเทคโนโลยี เทคนิคการถ่ายทำ ไม่สามารถเชื่อมต่อกับศิลปะที่ประกอบสร้างในงานภาพยนตร์ได้อย่างสมบูรณ์แบบ (David Bordwell and Kristin Thompson, 2013)

องค์ประกอบของการวิเคราะห์บทบาทภาพยนตร์

การวิเคราะห์บทบาทภาพยนตร์ คือ วิธีการ หรือ ขั้นตอนหนึ่งในช่วงการเตรียมการถ่ายทำ (Pre-production) ในงานภาพยนตร์ ซึ่งวิธีการวิเคราะห์บทบาทภาพยนตร์ไม่ได้มีหลักการหรือกระบวนการตายตัว สามารถปรับเหมาะให้เข้ากับการทำงานแต่ละบุคคลได้ หากได้มีแนวทางที่ปฏิบัติโดยทั่วไป เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์บทบาทภาพยนตร์ที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ แนวทางการวิเคราะห์บทบาทภาพยนตร์แบบเน้นรูปแบบ หรือ องค์ประกอบของบทบาทภาพยนตร์เป็นสำคัญ (Formalist Analysis) ซึ่งเป็นการแบ่งแยกองค์ประกอบของงานภาพยนตร์ออกเป็นหมวดหมู่ และเป็นระบบ นำไปสู่การเข้าใจและความสัมพันธ์ต่างๆที่อยู่ในบทบาทภาพยนตร์ (James Thomas, 2014)

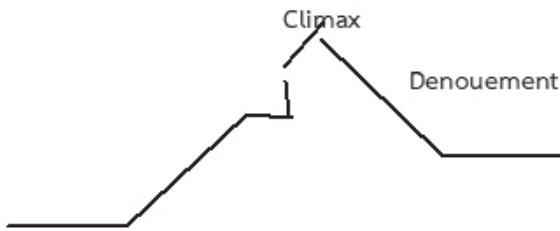
จุดเริ่มต้นของทฤษฎีองค์ประกอบภาพยนตร์ เริ่มต้นมาจาก อริสโตเติล นักปราชญ์ชาวกรีก (นพมาศ แวหวงส์,

2558: 3) ได้กล่าวว่า ละครประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ โดยที่ละคร คือ รากฐานของงานภาพยนตร์ หากเปรียบเทียบแล้วองค์ประกอบของงานภาพยนตร์ และองค์ประกอบสำหรับการวิเคราะห์บทบาทภาพยนตร์นั้น มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับองค์ประกอบของละคร คือ

1. โครงเรื่อง (Plot)
2. ตัวละคร (Character)
3. ความคิด (Thought)
4. ภาษา (Diction)
5. เพลง (Song)
6. ภาพ (Spectacle)

โดยที่ อริสโตเติลได้อธิบายต่อว่า องค์ประกอบทั้ง 6 ข้อนี้รวมเป็นละครที่สมบูรณ์แล้ว ครอบคลุมทุกอย่างที่มีอยู่ในละคร ไม่มีอะไรไปมากกว่านี้อีกแล้ว ไม่ว่าเราจะพูดถึงละครในด้านใดก็ตาม เราจะสามารถจัดไว้ในองค์ประกอบข้อใดข้อหนึ่งได้เสมอ เช่นเดียวกับ รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม (2558: 24-25) ได้กล่าวถึงแนวคิดโครงสร้างการเล่าเรื่องหรือ โครงเรื่องของอริสโตเติล ที่มีความสำคัญและสอดคล้องกับภาพยนตร์ กล่าวคือ ส่วนหนึ่งของงานนิพนธ์ “Poetics” ของอริสโตเติลคือการพยายามหาเหตุผลว่าทำไมตัวละครเรื่องหนึ่งจึงประสบความสำเร็จในขณะที่อีกเรื่องหนึ่งล้มเหลว ความคิดในบางเรื่องที่ว่าแง่มุมสำคัญควรเกิดขึ้นนอกเวทีหรือในเวที แม้ว่าแนวความคิดหลายประการได้ล้าสมัยไปแล้วก็ตาม แต่ยังมีอีกหลายแนวความคิดยังคงมีคุณค่าหลงเหลืออยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อว่าละครเริ่มต้นเมื่อปัญหาความยุ่งยากเกิดขึ้นและจบลงเมื่อปัญหาทุกอย่างยุติ ซึ่งความเชื่อของอริสโตเติลอาจจะดูง่ายธรรมดา แต่ก็ยังเป็นพื้นฐานของงานละครทุกประเภทตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งโครงสร้างการเล่าเรื่อง หรือ โครงเรื่องของอริสโตเติล จะค่อยเริ่มความตึงเครียด หรือ ความขัดแย้งมากขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงจุดสูงสุดของเรื่อง (Climax) ซึ่งถือว่าเป็นจุดสำคัญสูงสุดของเหตุการณ์ในเรื่อง คือ ความขัดแย้งสูงสุดในภาพยนตร์ เป็นความขัดแย้งที่ใส่เข้ามาในภาพยนตร์เป็นครั้งสุดท้าย ตัวละครจะต้องพยายามฝ่าฟันและเอาชนะต้องเดิมพันชีวิตกับความขัดแย้งนี้ ต้องตัดสินใจครั้งสำคัญหรือทุ่มเทพลังกายพลังใจอย่างยิ่งยวด เป็นจุดที่จะก่อให้เกิดความตึงเครียดที่สุดในภาพยนตร์ แล้วการดำเนินเรื่องก็จะออกจากจุดนี้อย่างรวดเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ เรียกว่า “จุดคลี่คลายเรื่อง” หรือ Denouement ซึ่งหลังจากผ่านจุดวิกฤตของเรื่องมาแล้ว (จุดวิกฤต หรือ Crisis คือ ผลที่เกิดจากการตัดสินใจของตัวละครในจุดสูงสุดของเรื่อง)

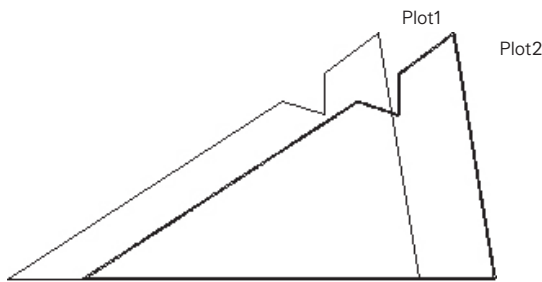
เรื่องราวก็จะดำเนินมาถึงบทสรุปของเรื่อง โดยเป็นจุดที่ทุกสิ่งทุกอย่างจะคลี่คลาย โดยอาจจะจบแบบที่ตัวละครสมหวัง หรือจบแบบผิดหวัง แต่ได้เรียนรู้บางสิ่งบางอย่างในชีวิต หรืออาจจะจบแบบหักมุม เกิดสิ่งที่คนดูไม่คาดคิดขึ้น นอกจากนั้น ผู้เขียนบทภาพยนตร์ก็อาจจะเลือกจบแบบที่ทิ้งค้างไว้ให้คนดูคิดเองก็ได้

ภาพที่ 1 โครงสร้างการเล่าเรื่อง หรือ โครงเรื่องของอริสโตเติล

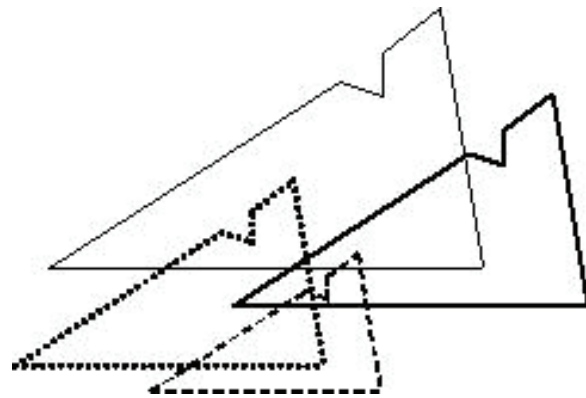
นอกจากโครงเรื่องที่มีรากฐานมาจากแนวคิด ทฤษฎีของอริสโตเติลแล้วนั้น เทคนิคการเล่าเรื่อง หรือ Narrative Technique ได้พัฒนาขึ้นเรื่อยๆ เพื่อให้การเกิดกลยุทธ์ หรือ ยุทธวิธีใหม่ ๆ สำหรับการเล่าเรื่องในงานภาพยนตร์ซึ่งกลวิธี และรูปแบบการเล่าเรื่องแบบอื่นๆ มีตัวอย่างดังต่อไปนี้

การเล่าเรื่องแบบคู่ขนาน หรือ โครงเรื่องแบบคู่ขนาน คือ การดำเนินเรื่องโดยใช้โครงเรื่อง 2 เรื่องควบคู่กันไป มีตัวละคร 2 ชุด ซึ่งแต่ละโครงเรื่องจะมีความขัดแย้งของตัวเอง ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ของทั้ง 2 โครงเรื่อง เช่น ตัวละครเหตุการณ์ สถานที่ เชื่อมโยงโครงเรื่อง ทั้ง 2 เรื่องไว้เป็นต้น ซึ่งทั้งสองโครงเรื่องมีความสำคัญเท่า ๆ กัน ไม่สามารถบอกได้ว่าพล็อตไหนเป็นโครงเรื่องหลักหรือโครงเรื่องรอง ภาพยนตร์มักใช้การตัดต่อแบบตัดสลับ (Cross cut) เพื่อเชื่อมต่อโครงเรื่องทั้ง 2 เรื่อง โดยคำนึงถึงความเชื่อมต่อทางความรู้สึกและอารมณ์เป็นสำคัญ

ภาพที่ 2 โครงเรื่องแบบคู่ขนาน

การเล่าเรื่องแบบหลายโครงเรื่อง หรือ โครงเรื่องแบบหลายโครงเรื่อง หมายถึง ในภาพยนตร์หนึ่งเรื่องจะมีตัวละครหลักหลายตัว โดยแต่ละตัวจะมีโครงเรื่องเป็นของตัวเอง เนื่องด้วยมีโครงเรื่องจำนวนมากในเรื่อง ดังนั้น ปัญหาหรือความขัดแย้งในแต่ละโครงเรื่องอาจจะไม่ซับซ้อนมากนัก (หรือบางโครงเรื่องอาจจะมีความซับซ้อน แต่ไม่ใช่ทุกโครงเรื่อง) ประเด็นที่จะนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์ที่เล่าเรื่องแบบนี้ได้ มักเป็นประเด็นที่สามารถแตกแยกแยะได้หลากหลายแง่มุม โครงสร้างการเล่าเรื่องแบบหลายโครงเรื่องนี้ ข้อสังเกตสำคัญคือ แต่ละโครงเรื่องจะมีความซับซ้อนไม่เท่ากัน และน้ำหนักในการเล่าอารมณ์ของคนดูก็จะแตกต่างกันไป บางโครงเรื่องก็มีความเข้มข้นมาก ขณะที่บางโครงเรื่องก็จะดำเนินเรื่องภายใต้ความขัดแย้งง่ายๆ

ภาพที่ 3 โครงเรื่องแบบหลายโครงเรื่อง

จากองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงเรื่องในข้างต้น สามารถแสดงให้เห็นได้ว่าโครงเรื่องจะซับซ้อน หรือ มีเทคนิคการเล่าเรื่องที่หลากหลายเพียงใด หากวิเคราะห์โครงเรื่องๆ อย่างถี่ถ้วนแล้วนั้น เส้นของโครงเรื่องก็จะมีลักษณะแบบเดียวกับโครงเรื่องของอริสโตเติล ซึ่งถือว่าเป็นรากฐานของโครงเรื่องในงานภาพยนตร์ เช่นเดียวกับสำหรับการวิเคราะห์บทภาพยนตร์ เมื่อต้องการวิเคราะห์ในองค์ประกอบของโครงเรื่อง ควรวิเคราะห์ให้เห็นถึงเส้นของโครงเรื่องที่ไล่เส้นตามลักษณะโครงเรื่องของอริสโตเติล ถึงแม้ว่าในภาพยนตร์บางเรื่องจะมีโครงเรื่องที่ซับซ้อน หรือ สลับไปมาจนบางครั้งผู้สร้างสรรค์ผลงานภาพยนตร์อาจจะสับสนได้ แต่ในฐานะผู้สร้างสรรค์ผลงานจะต้องเข้าใจ วิเคราะห์ที่ความบทบาทของตัวละครได้อย่างละเอียด ลึกซึ้งและถ่องแท้

องค์ประกอบภาพยนตร์ ตัวละคร หรือ Character เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากในการสร้างสรรค์

งานภาพยนตร์ เนื่องจากตัวละคร คือ ผู้ขับเคลื่อน หรือดำเนินเรื่อง นำไปสู่การสื่อสารความคิด ความรู้สึก ไปยังผู้ชมได้โดยตรง ตลอดจนการวิเคราะห์ตัวละครเป็นสิ่งที่สำคัญมากในตำแหน่งหน้าที่ต่างๆในงานภาพยนตร์เป็นวงกว้าง ตั้งแต่ ผู้กำกับภาพยนตร์ นักแสดง ผู้กำกับศิลป์ และ ผู้กำกับภาพ ซึ่งต้องอาศัยการวิเคราะห์ตัวละครและการสร้างตัวละครให้มีชีวิตอย่างสมจริง เกิดเป็นภาพที่ชัดเจนไม่ว่าจะเป็นลักษณะทางกายภาพ เช่น เพศ วัย รูปร่างหน้าตา บุคลิกภาพ เป็นต้น ลักษณะภายใน เช่น นิสัย ใจคอ มุมมอง ทศนคติ ภูมิหลัง ปมในใจ เป็นต้น รวมถึงลักษณะทางสังคม เช่น การศึกษา สถานภาพทางสังคม เชื้อชาติ สัญชาติ ความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง วิถีชีวิต เป็นต้น ไม่ว่าจะเป็นตัวละครหลัก หรือ ตัวละครรอง ๆ ซึ่งอาจปรากฏเข้ามาในเรื่องเพื่อเป็นตัวร้ายคอยขัดขวางตัวละครหลัก (ณัฐพล ปัญญาโสภณ, 2552)

ความต้องการของตัวละคร (Objective) คือ เป้าหมายหรือสิ่งที่ตัวละครต้องการเอาชนะ อยากรู้ ต้องการได้มา ซึ่งจะถูกนำเสนอไว้ในเรื่อง โดยผู้เขียนบทควรทำให้ผู้ชมเห็นถึงเหตุผลที่นำมาสู่ความต้องการดังกล่าว เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจความคิดและความรู้สึกของตัวละคร และอยากจะทำอะไรช่วยให้ตัวละครฝ่าฟันไปถึงความต้องการนั้น ส่วนการกระทำของตัวละคร (Action) ก็คือความพยายามของตัวละครที่จะไปสู่เป้าหมายที่ตนเองต้องการ หลังจากภาพยนตร์ใส่ความต้องการของตัวละครเข้าไปในเรื่องแล้ว ก็ต้องกำหนดให้ตัวละครลุกขึ้นมาทำสิ่งต่างๆนี้ แต่การกระทำทั้งหลายต้องสัมพันธ์กับลักษณะของตัวละครที่ได้วางหรือปูไว้ในเรื่อง การกระทำที่เกิดขึ้นนี้จะนำพาตัวละครไปสู่สิ่งที่เรียกว่า ความขัดแย้ง (Conflict) ซึ่งในการเล่าเรื่องที่ดี ตัวละครไม่ควรที่จะได้ไปถึงความต้องการของตัวเองโดยง่ายดาย แต่ต้องมีอุปสรรคหรือความขัดแย้งในชีวิตเกิดขึ้น ความขัดแย้งเหล่านี้จะทำให้ตัวละครต้องใช้ความพยายามมากขึ้นไปอีกเพื่อเดินไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ (David Corbett, 2013: 51-53)

สำหรับการวิเคราะห์ตัวละครสามารถเลือกใช้ทฤษฎีหรือ รูปแบบที่หลากหลาย แต่ใจความสำคัญของประกอบไปด้วย 3 ส่วนหลัก ๆ กล่าวคือ 1. การวิเคราะห์ตัวละครภายนอก คือ การวิเคราะห์ ทัศนคติของตัวละครที่สามารถปรากฏเห็นโดยประจักษ์ที่บุคคลทั่วไปสามารถมองเห็นด้วยตา ทำทาง ลักษณะบุคลิกภาพภายนอก รูปร่างหน้าตา เป็นต้น 2. การวิเคราะห์ตัวละครภายใน คือ การวิเคราะห์ ทัศนคติของตัวละครที่เกี่ยวข้องกับความ

รู้สึกนึกคิด ความต้องการภายในจิตใจ ซึ่งบุคคลทั่วไปไม่สามารถเห็นได้จากรูปลักษณ์ภายนอกของร่างกาย ซึ่งมีผลต่อการกระทำของตัวละครเป็นอย่างยิ่ง 3. การวิเคราะห์ภูมิหลังของตัวละคร คือ เหตุการณ์หรือเรื่องราวของตัวละครที่เกิดขึ้นก่อนที่เริ่มเรื่องในบทภาพยนตร์ ซึ่งส่งผลให้กับตัวละครในการดำเนินเรื่อง หรือ เหตุการณ์ที่ส่งผลต่อการกระทำของตัวละคร ตลอดจนเรื่องราวที่เกิดขึ้นจนกลายเป็นปม ปัญหาของตัวละครที่ทำให้เกิดเรื่องในบทภาพยนตร์ นอกจากการวิเคราะห์ตัวละครทั้ง 3 ส่วนสำคัญที่กล่าวในข้างต้นแล้วนั้น ยังมีรายละเอียดที่จำเป็นต่อการวิเคราะห์ตัวละคร คือ การวิเคราะห์ตัวละครที่เกี่ยวข้องกับบริบททางสังคม สิ่งต่างๆจากองค์ประกอบทางสังคมที่มีผลต่อตัวละคร ประกอบสร้างทำให้ตัวละครนั้นมีลักษณะนิสัย ความคิด หรือตลอดจนอุปสรรค ปัญหาต่างๆ ที่ตัวละครจะต้องเผชิญ เช่น ชนชั้น สถานะทางสังคม ระดับการศึกษา เชื้อชาติ ชนชาติ ศาสนา ความเชื่อ การเมือง-การปกครอง เป็นต้น รวมทั้งสิ่งที่สำคัญมากที่สุดในการวิเคราะห์ตัวละคร คือ การวิเคราะห์ ทัศนคติ และค้นหา ความต้องการสูงสุดของตัวละคร (Super Objective) กล่าวคือ ในภาพยนตร์ 1 เรื่อง ตัวละครแต่ละตัว จะมีความต้องการของตัวละครจำนวนมาก ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์และความขัดแย้งของเรื่องที่จะเข้ามาเป็นอุปสรรคของตัวละคร หากแต่ตัวละครนั้นจำเป็นต้องมีความต้องการสูงสุดเพียงหนึ่งเดียว เพื่อแสดงถึงเป้าหมายของตัวละครที่จะก้าวผ่านอุปสรรค ปม ปัญหา นำไปสู่ความสำเร็จ ความสุข ความสมหวังของตัวละคร โดยที่การวิเคราะห์ความต้องการสูงสุดของตัวละคร สามารถช่วยให้การแสดงและการกำกับการแสดงมีแนวทางที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ตลอดจนนำไปสู่การออกแบบและการสร้างลักษณะของตัวละครในด้านของการออกแบบเพื่องานภาพยนตร์ ทั้งในด้านของเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ การแต่งหน้าและทรงผม รวมทั้งการออกแบบฉาก การตกแต่ง การจัดวางสถานที่ และอุปกรณ์ประกอบฉากต่าง ๆ ที่เข้ากับรายละเอียดของตัวละครที่วิเคราะห์ ทัศนคติได้จากบทภาพยนตร์

นอกจากนี้ บรรจง โกศัลวัฒน์ (2529: 100-101) ได้อธิบายถึง ความสัมพันธ์ของการเคลื่อนไหวของนักแสดง หรือ การกระทำของตัวละคร (Action) สามารถเกิดขึ้นได้ตั้งแต่การตั้งกล้องถ่ายนิ่งอยู่กับที่ ถึงแม้ว่าในภาพยนตร์ส่วนใหญ่ถูกถ่ายขึ้นในลักษณะนี้ก็ตาม แต่กล้องถ่ายภาพยนตร์ยังสามารถเคลื่อนไหวไปได้พร้อม ๆ กับนักแสดง และมีอิสระในการ

โยกย้ายตำแหน่ง อันเป็นคุณสมบัติพิเศษอย่างหนึ่งของสื่อภาพยนตร์ที่แตกต่างจากการแสดงชนิดอื่น ๆ เช่น ละครเวที ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตำแหน่งหน้าที่อื่น ๆ ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการแสดงโดยตรง จำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับการกระทำของตัวละคร เพราะสามารถนำไปต่อยอดในการออกแบบ กำหนดทิศทางการเคลื่อนไหวของกล้อง ตลอดจนเทคนิคการถ่ายทำในภาพต่าง ๆ ที่สนับสนุนเรื่องราวในภาพยนตร์ได้อย่างกลมกลืนและสมบูรณ์แบบ ดังนั้น การอ่านบทภาพยนตร์อย่างละเอียด การวิเคราะห์ตัวละคร จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อผู้กำกับภาพ ตากล้อง ผู้ช่วยตากล้อง ผู้ตัดต่อภาพยนตร์-ลำดับภาพ เป็นต้น

องค์ประกอบของภาพยนตร์ เรื่อง ความคิด (Thought) หรือ แก่นความคิดหลัก (Theme) คือ สิ่งที่สำคัญที่สุดหรือความหมายที่สำคัญที่สุดที่หนังต้องการจะบอกแก่คนดู โดยมักจะเป็นข้อคิดบางอย่างซึ่งคนดูจะได้รับจากการชมภาพยนตร์ แก่นเรื่องเป็นตัวยึดเรื่องราวทั้งหมดของภาพยนตร์ไว้ด้วยกัน ส่วนใหญ่มักเกี่ยวข้องกับมนุษย์ สังคม สภาพแวดล้อม เช่น ความรัก ความพลัดพราก ความอาฆาตพยาบาท ความเอื้ออาทร ความเสียสละ ความอดทน ความฝัน ความพยายาม ฯลฯ แก่นความคิดหลักจะต้องถูกเขียนออกมาเป็นประโยคที่สมบูรณ์ เช่น ความรักสามารถชนะทุกสิ่ง ความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น ความฝันทำให้ชีวิตมีความหมาย การให้อภัยคือการให้ที่สูงที่สุด ความสุขอยู่ที่ใจ เป็นต้น (รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม, 2546) เช่นเดียวกับ นิวัฒน์ ศรีสัมมาชีพ (2551: 102) ได้อธิบายถึงแก่นความคิดหลัก คือ แก่นแท้ ประเด็นหลัก หรือใจความสำคัญของที่ภาพยนตร์ต้องการถ่ายทอดไปสู่ผู้ชมนั่นเอง “สาร” ที่ภาพยนตร์ต้องการถ่ายทอดออกไปให้ผู้ชมรับรู้ คือเรื่องราวที่แฝง “สาระสำคัญ” ของผู้เขียนบทภาพยนตร์ ที่ต้องการถ่ายทอดออกไปสู่ผู้ชม ดังนั้น ในแง่ของการวิเคราะห์บทภาพยนตร์ เมื่อตำแหน่งหน้าที่แต่ละฝ่ายได้อ่านบทภาพยนตร์จบแล้วนั้น คำถามแรกที่เกิดขึ้น คือ สิ่งที่ได้รับจากบทภาพยนตร์คืออะไร มีแก่นความคิดหลักคืออะไร เหตุการณ์ การกระทำของตัวละคร หรือ การเล่าเรื่องตรงส่วนไหนบ้างที่สามารถนำมาสนับสนุนแก่นความคิดหลักได้บ้าง เมื่อทีมงานแต่ละคนได้วิเคราะห์แก่นของเรื่องเรียบร้อยแล้ว ลำดับต่อมา คือ การประชุมทีม ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมากเพราะการประชุมครั้งนี้ จะเป็นการนำเสนอความคิดมุมมอง ที่ได้จากการอ่านบทภาพยนตร์เป็นครั้งแรก โดยที่มีผู้กำกับภาพยนตร์เป็นผู้นำและกำหนดแนวทางของการนำเสนอแก่นความคิดหลัก โดยที่ทีมงานฝ่ายอื่น ๆ

จะเป็นผู้นำเสนอความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากที่ผู้กำกับภาพยนตร์นำเสนอ ซึ่งนับว่าเป็นการระดมสมอง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสรุปแนวทางการทำงานโดยการกำหนด แก่นความคิดหลักของภาพยนตร์อันเป็นแกนหลักเชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ ในงานภาพยนตร์จนกลายเป็นเอกภาพ ตลอดจนนำไปสู่แนวทางและกระบวนการต่อไปในการสร้างสรรค์ภาพยนตร์

องค์ประกอบของภาพยนตร์ในหัวข้อต่อไปที่เกี่ยวข้อง และสามารถเชื่อมโยงจากแนวคิดของอริสโตเติล คือ ภาษา ซึ่งภาษาจะเกี่ยวเนื่องกับวรรณศิลป์ หรือสุนทรียภาพทางภาษา ตลอดจนเทคนิคการเล่าเรื่อง โดยที่เกี่ยวข้องกับบทภาพยนตร์โดยตรง ตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ในงานภาพยนตร์ จำเป็นที่จะต้องสร้างสรรค์ผลงานภาพยนตร์จากตัวหนังสือ ภาษา และ ความหมายที่แฝงเอาไว้ในบทภาพยนตร์ ผ่านการวิเคราะห์และตีความบทภาพยนตร์ในมิติมุมมองต่าง ๆ ที่ประกอบสร้างอยู่ ซึ่งสามารถแยกออกเป็นองค์ประกอบต่าง ๆ ในบทภาพยนตร์ ตั้งแต่โครงเรื่อง ลักษณะของตัวละคร แก่นความคิดหลัก เสียง ภาพ แสง ตลอดจน เทคนิคต่าง ๆ ในงานภาพยนตร์

ลำดับต่อไปขององค์ประกอบของภาพยนตร์ คือ เสียงหรือ เพลง ที่อริสโตเติลได้กำหนดเอาไว้ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลัก ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์บทภาพยนตร์ กล่าวคือ 1. เสียงสนทนา (Dialogue) เป็นเสียงที่ได้ยินพร้อมกับการเห็นริมฝีปากขยับ ซึ่งเป็นวิธีการสื่อสารที่มนุษย์ใช้ในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว เสียงสนทนานี้นอกจากจะใช้บอกเหตุการณ์และสื่อถึงอารมณ์ของตัวละครแล้ว ก็ยังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงบุคลิกนิสัยใจคอทัศนคติ ปุ่มหลัง และลักษณะด้านอื่น ๆ ของตัวละครได้ด้วย 2. เสียงบรรยาย (Voice Over / VO) เช่น เสียงความคิดของตัวละคร หรือเสียงเล่าเหตุการณ์ เป็นการเพิ่มเติมข้อมูล หรือแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่ปรากฏบนจอภาพกับสิ่งที่ได้นำเสนอไปก่อนหน้านั้น ตลอดจนเป็นการสรุปประเด็นสำคัญของข้อเท็จจริงเพื่อนำเสนอต่อผู้ชม 3. เสียงประกอบ (Sound Effects) คือ เสียงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์ ซึ่งมีส่วนเสริมให้คนดูเชื่อในสิ่งที่เห็นบนจอ และสร้างอารมณ์ให้คนดูคล้อยตาม บางครั้งก็ใช้โยงฉากต่าง ๆ ในภาพยนตร์เข้าด้วยกันมี 2 ประเภท คือเสียงประกอบตามธรรมชาติ เช่น เสียงรถวิ่ง เสียงเดิน เสียงฟ้าร้อง และเสียงประกอบที่สร้างขึ้น เช่น เสียงฟันดาบ 4. เสียงดนตรีและเสียงเพลง (Music) มักใช้เป็นเครื่องเร้าอารมณ์ กระตุ้นให้คนดูเกิดความรู้สึกตาม

ไปกับเรื่องราวของภาพยนตร์ สามารถใช้เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ได้ เช่น ใช้บอกถึงสถานที่ ยุคสมัย บุคลิก หรือรสนิยมของตัวละคร จากรายละเอียดในข้างต้นสามารถชี้ให้เห็นได้ว่าการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับ “เสียง” มีความสำคัญต่อการสร้างสรรค์ภาพยนตร์เช่นกัน ทำให้ภาพยนตร์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมวิราช, 2551)

องค์ประกอบของภาพยนตร์ในหัวข้อสุดท้ายที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดของอริสโตเติล คือ ภาพ ซึ่งถือว่าเป็นรากฐานของงานภาพยนตร์ตั้งแต่กำเนิดภาพยนตร์ เพราะภาพยนตร์ในยุคแรกจะเป็นภาพยนตร์เงียบ ยังไม่มีเทคโนโลยีด้านเสียงเข้ามา ดังนั้น “ภาพ” จึงต้องสามารถเล่าเรื่องได้เป็นอย่างดี โดยที่ “ภาพ” คือ องค์ประกอบและการจัดวางทางศิลปะที่สามารถสื่อสาร อธิบายถึงสัญลักษณ์และเรื่องราวที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์ การกระทำ ความรู้สึก ความคิดของตัวละครไปสู่ผู้ชมได้เป็นอย่างดี (David Ball, 1983: 75) การจัดองค์ประกอบของภาพในงานภาพยนตร์คือการสร้างเอกภาพด้านงานองค์ประกอบศิลป์ ตั้งแต่การออกแบบฉาก จัดหาสถานที่ในการถ่ายทำ การจัดหาอุปกรณ์ประกอบฉาก ออกแบบ-ตัดเย็บ-จัดหาเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ตลอดจนการแต่งหน้า ทำผม ให้กับนักแสดง เพื่อสร้างความกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวให้กับงาน “ภาพ” ที่จะปรากฏบนจอภาพยนตร์ สูสายตาทุกคู่ในโรงภาพยนตร์ การลงรายละเอียดและให้ความสำคัญกับทุกช่วงของภาพ หรือ ทุกภาพในกรอบของภาพถือว่าเป็นสิ่งแรกๆ ที่ผู้กำกับภาพยนตร์ ผู้กำกับภาพและทีมงานฝ่ายต่าง ๆ ต้องคำนึงถึง ให้ความสำคัญทุกขั้นตอน กระบวนการในการสร้างสรรค์ภาพยนตร์ เพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้กับภาพยนตร์ในแต่ละเรื่อง สิ่งที่สำคัญในการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่สำหรับ “ภาพ” คือ การวิเคราะห์ ทัศนภาพ รายละเอียดต่าง ๆ ที่บทบาทหน้าที่กำหนดมาให้ มักจะเกี่ยวข้องบริบททางสังคมในมิติต่าง ๆ หรือเรียกว่า Given Circumstances รวมทั้งการกำหนดจุดของเวลา (Time) และ สถานที่ (Place) ของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใน

บทบาทหน้าที่ เนื่องจากการออกแบบงานองค์ประกอบศิลป์ต่าง ๆ ต้องอ้างอิงจากยุคสมัยเป็นสำคัญและเป็นจุดเริ่มต้นของงานออกแบบ

จากรายละเอียดองค์ประกอบของภาพยนตร์ที่กล่าวมาในข้างต้น แสดงให้เห็นว่าในทุกตำแหน่งในงานภาพยนตร์ล้วนแต่จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ โดยเริ่มจากผู้กำกับภาพยนตร์ ต้องวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ให้ครบทุกมิติ ทัศนภาพและต่อยอดจากรายละเอียดที่ผู้เขียนบทบาทหน้าที่ได้อย่างละเอียดและลึกซึ้ง ตลอดจนนำไปสู่การทำงานของฝ่ายต่าง ๆ ในงานภาพยนตร์ ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างการทำงานในเชิงศิลปะและเชิงอุตสาหกรรมที่ต้องทำให้ 2 ส่วนนี้เกิดความสมดุล การบริหารจัดการที่ดีในการสร้างสรรค์งานภาพยนตร์จะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถเกิดขึ้นได้จากการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ที่ละเอียดลึกซึ้ง เข้าใจและเข้าถึงทุกมิติขององค์ประกอบของภาพยนตร์

บทสรุป

การวิเคราะห์บทบาทหน้าที่จึงเป็นสิ่งที่สำคัญในขั้นตอนก่อนการถ่ายทำภาพยนตร์ นำไปสู่ขั้นตอนในการถ่ายทำที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างเอกภาพของงานภาพยนตร์ในช่วงหลังการถ่ายทำ ซึ่งตำแหน่งทุก ๆ ฝ่ายในงานภาพยนตร์ จำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์ ทัศนภาพบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้ความเข้าใจและทักษะสำหรับการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ โดยสามารถยึดหลักการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ตามองค์ประกอบของอริสโตเติลทั้ง 6 ประการ คือ โครงเรื่อง ตัวละคร แก่นความคิดหลัก ภาษา เสียง และภาพ ซึ่งผู้กำกับภาพยนตร์คือบุคคลสำคัญที่กำหนดภาพรวมแนวทางในการทำงานของการสร้างสรรค์ภาพยนตร์ เชื่อมต่อการทำงานในแต่ละฝ่ายทั้งในด้านการแสดง การออกแบบองค์ประกอบศิลป์ และการผลิต-การถ่ายทำภาพยนตร์ ตลอดจนการผสมผสานระหว่างสุนทรียภาพและอุตสาหกรรมในการผลิตภาพยนตร์ได้อย่างลงตัว

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพล ปัญญาโสภณ. (2552). การแสดง Acting. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- นพมาศ แวหงส์. (2558). ปรัชญาศิลปะการละคร. กรุงเทพฯ. คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิวัฒน์ ศรีสัมมาชีพ. (2551). คิดและเขียนให้เป็นบทภาพยนตร์. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์ตะวันออก.
- บรรจง โกศลวัฒน์. (2529). การกำกับและการแสดงภาพยนตร์. กรุงเทพฯ. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประวิทย์ แต่งอักษร. (2551). มาทำหนังกันเถอะ (ฉบับตัดต่อใหม่) กรุงเทพฯ. ไบโอสโคป พลัส มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช สาขาวิชานิเทศศาสตร์. (2551). การผลิตภาพยนตร์เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.
- รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม. (2546). นักสร้าง สร้างหนัง หนังสือ. กรุงเทพฯ. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2558). การเขียนบทภาพยนตร์บันเทิง. กรุงเทพฯ. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- David Bordwell and Kristin Thompson. (2013). **Film Art An Introduction**. Madison : The McGraw-Hill.
- David Corbett. (2013). **The Art of Character**. New York: The Penguin Group.
- David Ball. (1983). **Backwards & Forwards a Technical Manual for Reading Plays**. Southern Illinois University. The Board of Trustees.
- James Thomas. (2014). **Script Analysis**. Boston. Focal Press.
- Jane Barnwell. (2003). **Production Design: Architects of the Screen By Jane Barnwell**. London and New York: Wallflower Press.
- Michael Rabiger. (2008). **Directing Film Techniques and Aesthetics**. Oxford : Elsevier, Inc.
- Michael Caine. (1990). **Acting in Film**. New York: Applause Theatre Book Publishers.